

Tryck- och yttrandefrihet

I Sverige har vi rätt att läsa de handlingar som finns hos myndigheter och förvaltningar. Det gäller såväl handlingar som någon skickat in till myndigheten som handlingar som myndigheten själv har skrivit. Det kan till exempel vara ett brev, ett beslut, ett protokoll, en dom, ett förslag eller en rapport.

Allt är inte offentligt

Allting är inte offentligt. Det kan finnas uppgifter i en handling som är hemliga. Det kan till exempel vara integritetskänsliga uppgifter om någon person eller sådant som rör affärshemligheter eller försvarshemligheter.

Men bara för att det finns en hemlig uppgift i en handling så betyder inte det att hela handlingen blir hemligstämplad. Vi har fortfarande rätt att läsa handlingen i övrigt.

Främjar demokrati

Offentlighetsprincipen är en garanti för att vi ska kunna ta tillvara våra medborgerliga rättigheter. Det handlar till exempel om rättssäkerhet. Om lika fall behandlas olika eller om det fattas felaktiga beslut kommer detta att avslöjas om verksamheten bedrivs öppet. Öppenheten är också en garanti för effektivitet i förvaltningen. Slöhet, ineffektivitet, mygel och korruption motverkas om allmänheten har insyn och kan kontrollera hur arbetet sköts.

Men framför allt främjar öppenheten demokratin. Den ger oss rätt att själva ta reda på det vi vill veta om t ex myndigheter och inte bara vara hänvisade till den information som de väljer att visa oss.

Inte självklar

Men öppenhet och offentlighet kan inte tas för given trots att vi på pappret har en stark offentlighetsreglering. Ständigt pågår påtryckningar om att inskränka våra rättigheter. Framför allt märks tydliga tecken på att möjligheten att sekretessbelägga handlingar ökar. Kunskap ger makt och inflytande. För att vi ska kunna delta i det offentliga samtalet, göra vår röst hörd, tala om vad vi tycker och påverka det samhälle vi lever i behöver vi insyn i det som sker. Därför är offentlighetsprincipen viktig.